Konstitutionsutskottets betänkande 1983/84:18

om försök med kabelsändning av satellitprogram (prop. 1983/84:91)

Sammanfattning

Utskottet har godtagit propositionens förslag om en särskild tidsbegränsad lagstiftning som möjliggör försöksverksamhet med rundradiosändning i kabelnät av radio- och TV-program. Två i ärendet väckta motioner (582 av Karl Boo m. fl. (c) och 938 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp)) som siktar till mera omfattande lättnader i systemet har avstyrkts med hänvisning till att regeringsförslaget går tillräckligt långt för att stärka beslutsunderlaget för i första hand massmediekommittén. Utskottet har därmed inte avvisat motionärernas krav rörande utvecklingen på längre sikt. En reservation (fp) och ett särskilt yttrande (m) har avgetts.

Propositionen

I propositionen hemställs att riksdagen antar till propositionen fogade

1) förslag till ändring av radiolagen (1966:755),

2) lag om försöksverksamhet med särskild trådsändning.

Förslaget innebär att en särskild tidsbegränsad lag införs för försöksverksamhet med rundradiosändning i kabelnät av radio- och TV-program som har tagits emot från en satellit i fast trafik. För försöksverksamheten skall inte radiolagens krav på bl. a. opartiskhet och saklighet gälla.

Motionerna

I *motion 1983/84:582* av Karl Boo m. fl. (c) hemställs att i stället för propositionens lagförslag 5 § sista stycket radiolagen får följande lydelse:

"Vidarebefordran av sändning som mottagits från satellit i fast trafik är tillåten."

I motionen konstateras att den svenska lagstiftningen inte är anpassad till den nya tekniska och juridiska situation som inträtt genom att s. k. kommunikationssatelliter kommer att utnyttjas för TV-sändningar som direkt vänder sig till den breda allmänheten över hela Europa. I motsats till den uppfattning som hävdas i propositionen kan det enligt motionen antas att många fastighetsägare, hyresgäster och bostadsrättsföreningar kommer att visa intresse för att komplettera redan befintliga centralantennanläggningar med parabolantenn och omvandlare. En sådan utveckling skulle leda till att antalet dispensansökningar hos regeringen skulle bli mycket stort. Regeringsformens regler om yttrande- och informationsfrihet leder enligt motio-

1 *Riksdagen 1983/84. 4 saml. Nr 18*

Rättelse: S. 2, 4, 13, 16, 18 och 19. Se text på s. 21. Dessutom är stavfel rättade

nen närmast till att man bör sträva efter att så enkelt som möjligt ge så stor publik som möjligt förutsättningar för att ta del av ett internationellt TV-utbud. Det framhålls att Eutelsat Council, den sammanslutning av teleförvaltningarna i Europa som äger ECS-satelliterna, nyligen har beslutat att det inte skall krävas kryptering av de sändningar som förmedlas via sateliterna. Detta faktum bestyrker enligt motionen uppfattningen att sändningarna numera är att betrakta som riktade till en bred allmänhet.

Med det anförda anser motionärerna det vara motiverat att riksdagen redan nu tar ställning för en lagstiftning som klart tillåter vidaresändning av mottagna satellitsignaler.

I *motion 1983/84:938* av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om tilläggsdirektiv till massmediekommitténs arbete,

2. att riksdagen beslutar att 2 § i lag om försöksverksamhet med särskild trådsändning skall ha följande lydelse:

Särskild trådsändning får inte äga rum utan tillstånd av regeringen. Sådant tillstånd skall lämnas om inte synnerliga skäl talar däremot.

Enligt motionen är det absurt att en land som värdesätter informations- och yttrandefrihet förbjuder vidarespridning av radio- och TV-program som har tagits emot genom kommunikationssatelliter. Massmediekommittén bör därför få i tilläggsdirektiv att utarbeta ett förslag som utgår från grundsatsen frihet att vidaresprida program från kommunikationssatelliter. I motsats till propositionens förslag bör enligt motionen regeringen bevilja tillstånd till vidarespridning i alla fall där inte synnerligen starka skäl talar emot tillstånd – t. ex. att andra sändningar påtagligt störs.

Yttrande m. m.

Utskottet har inhämtat kulturutskottets yttrande i ärendet. Yttrandet fogas som *bil. 1* till detta betänkande. Vidare har massmediekommitténs ordförande inför utskottet redogjort för kommitténs arbete (se *bilaga 2*).

Utskottet

Rätten att anordna radiosändningar till allmänheten har alltsedan radions tillkomst på 1920-talet reglerats särskilt. Sveriges Radios ensamrätt till rundradiosändning hade sin grund i att Kungl. Maj:t inte gav tillstånd till något annat bolag att sända över rundradiosändare. Med den senaste radioreformen (1978) ersattes ensamrätten med ett koncessionssystem enligt vilket flera företag kan få sändningsrätt efter regeringens bestämmande. Sändningsrätt har därefter beviljats Sveriges Radios fyra dotterbolag, vilka således är programföretag i radiolagens mening. Särskilda regler gäller därutöver enligt närradiolagen (1982:459) och lagen (1981:508) om radiotidningar.

Radiolagen innehåller de grundläggande reglerna om rundradion. Av speciellt intresse i förevarande sammanhang är radiolagens definition av rundradiosändning (1 §) samt reglerna om sändningsrätt (5 §) och om förutsättningarna för utövandet av sändningsrätten (reglerna om saklighet och opartiskhet m. m. i 6 §).

Med rundradio menas i radiolagen radiosändning eller trådsändning som är avsedd att mottas direkt av allmänheten. Som rundradiosändning räknas inte en sändning för en sluten krets, vars medlemmar är förenade genom en påtaglig gemenskap av annat slag än ett gemensamt intresse att lyssna på eller se sändningen.

Definitionen av begreppet allmänhet har vållat särskilda svårigheter i rättspraxis. Utskottet vill erinra om att högsta domstolen i ett rättsfall från 1976, som avsåg lokala TV-sändningar inom ett radhusområde, ansåg att de boende inom området inte var att anse som allmänhet i radiolagens mening och att tillstånd enligt radiolagen således inte var erforderligt.

Förslaget i propositionen avser i första hand en planerad försöksverksamhet i Lund med vidaresändning av program från en s. k. kommunikationssatellit. Som anförs i propositionen får vidaresändningen av program från en sådan satellit anses som rundradioprogram om det är avsett för allmänheten. Om vidaresändningen inte sker genom något av Sveriges Radios dotterbolag krävs alltså särskilt medgivande av regeringen. Med hänsyn bl. a. till att det förekommer reklam i programmen kan sändningarna enligt gällande lagstiftning och avtal inte ombesörjas av Sveriges Radio-bolagen.

Kulturutskottet har i sitt yttrande tillstyrkt att en försöksverksamhet möjliggörs i enlighet med propositionen. Yttrandet återges i sin helhet i bilaga 1.

Regeringen har valt att reglera den aktuella sändningsrätten i en särskild lag. Utskottet delar bedömningen att detta är den lämpligaste lösningen med hänsyn till att det är fråga om en tidsbegränsad försöksverksamhet och det vid sådant förhållande får anses mindre lämpligt att göra annat än rent formella ändringar i radiolagen. Någon inskränkning i gällande rätt avses självklart inte.

Den år 1982 tillsatta massmediekommittén har bl. a. i uppdrag att se över radiolagen och att lägga fram förslag till regler om programmottagning från kommunikationssatelliter och direktsändande satelliter. För utredningsarbetet är det av stort värde med praktiska försök. Av detta skäl har lagen fått ett vidare tillämpningsområde än försöksverksamheten i Lund. Enligt föredragande statsrådet bör regeringen kunna bevilja andra intressenter tillstånd till distribution i kabelnät av program från kommunkationssatelliter när det är fråga om sådan verksamhet som kan förväntas tjäna som underlag för massmediekommitténs arbete eller för statsmakterna när dessa skall fatta beslut med anledning av kommitténs förslag.

Regeringsförslaget kritiseras i motion 582 av Karl Boo m. fl. (c) och 938 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp). Båda motionerna kräver längre gående

lättnader i möjligheterna att vidaresända program från kommunikationssatelliter. Enligt centermotionen bör sådan vidaresändning vara helt tillåten. Folkpartimotionen går med på att tillstånd från regeringen skall erfordras men ger uttryck för uppfattningen att tillstånd skall ges om inte synnerliga skäl talar emot detta.

Utnyttjandet av nya medier och därmed hela frågan om det kommande TV-utbudet i Sverige har stor framtida betydelse. Även om det enligt utskottets mening står klart att man här inte kan anlägga enbart snäva nationella perspektiv, kan det inte förnekas att frågan kommer att kräva ingående och noggranna överväganden från statsmakternas sida. En god praktisk erfarenhet av verksamheten är nödvändig för att regering och riksdag skall få ett så brett beslutsunderlag som möjligt för sina ställningstaganden. Det kan med hänsyn till de uttalanden som görs i propositionen förutsättas att regeringens dispensprövning enligt lagen kommer att ske i så generös anda som behövs för att tillgodose detta syfte. Utskottet anser det emellertid viktigt att framhålla att det i föreliggande ärende inte är aktuellt att fatta några principbeslut utan endast att möjliggöra en tidsbegränsad försöksverksamhet. Det finns således enligt utskottets mening inte anledning att nu gå in på frågan om hur vi i framtiden skall ställa oss till den nya TV-tekniken. De mera långsiktiga lösningar som motionerna förefaller syfta till har statsmakterna att besluta om först sedan massmediekommittén slutfört sitt uppdrag. Utskottet vill därför i detta sammanhang endast erinra om att massmediekommitténs ordförande vid utfrågningen redovisat en generös syn på mottagning och vidaresändning från bl. a. kommunikationssatelliter och att detta synes vara kommitténs samlade ambition.

I nuvarande skede får enligt utskottets mening regeringsförslaget anses gå tillräckligt långt för att underlätta det pågående utredningsarbetet. Utan att avvisa motionernas krav rörande utvecklingen på sikt avstyrker utskottet därför de i motionerna föreslagna lagändringarna liksom kravet i motion 938 om tilläggsdirektiv till massmediekommittén.

I propositionen föreslås att lagförslagen träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Enligt utskottets mening bör en bestämd dag för ikraftträdandet anges. Utskottet föreslår den 15 april 1984.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:91 *dels* antar propositionens förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755), *dels* med avslag på motion 1983/84:582 och motion 1983/84:938, yrk. 2 antar propositionens förslag till *Lag om försöksverksamhet*

med särskild trådsändning, i båda fallen med den ändringen att lagarna skall träda i kraft den 15 april 1984 samt

2. att riksdagen avslår motion 1983/84:938, yrk. 1.

Stockholm den 6 mars 1984

På konstitutionsutskottets vägnar
OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Bertil Fiskesjö* (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Hans Nyhage (m), Kerstin Nilsson* (s), Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Anita Modin* (s), Elisabeth Fleetwood (m), Karin Ahrland (fp), Ove Eriksson* (m), Ingvar Björk (s) och Marie-Ann Johansson (vpk).

* Ej närvarande vid ärendets slutbehandling.

Reservation

av Karin Ahrland (fp) som anser

dels att utskottet på s. 4 fr. o. m. "Det kan med" t. o. m. "föreslagna lagändringarna" bort anföra följande:

Med hänsyn till informations- och yttrandefriheten är det emellertid av största vikt att grundprincipen om frihet slås fast i alla sammanhang. Frågan om en lag är endast tillfällig eller avsedd att gälla t. v. är under sådana förhållanden likgiltig. Det bör därför vara en självklarhet att regeringen skall bevilja tillstånd om inte synnerligen starka skäl talar emot detta – t. ex. om andra sändningar påtagligt skulle störas. Detta bör klart framgå av lagtexten. Med det anförda tillstyrker utskottet motion 938 yrk. 2. Även motion 582 får anses tillgodosedd härmed.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:91 *dels* antar propositionens förslag till lag om ändring i radiolagen (1966:755) med den ändringen att lagen skall träda i kraft den 15 april 1984, *dels* med bifall till motion 1983/84:938, yrk. 2 antar följande *"Förslag till Lag om försöksverksamhet med särskild trådsändning.*

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller rundradiosändning från trådsändare av sådana radioprogram som har tagits emot från en satellit i fast trafik (särskild trådsändning). Med rundradiosändning, trådsändare och radioprogram förstås detsamma som i radiolagen (1966:755).

2 § Särskild trådsändning får inte äga rum utan tillstånd av regeringen.* Sådant tillstånd skall lämnas om inte synnerliga skäl talar däremot.

3 § I fråga om särskild trådsändning skall 7 § radiolagen (1966:755) inte tillämpas.

4 § För särskild trådsändning gäller inte 6 § radiolagen (1966:755) samt radioansvarighetslagen (1966:756).

Denna lag träder i kraft den 15 april 1984. Lagen gäller till utgången av år 1985."

samt förklarar motion 1983/84:582 besvarad härmed,

2. att riksdagen avslår motion 1983/84:938, yrk. 1.

Särskilt yttrande

av Anders Björck, Hans Nyhage, Gunnar Biörck i Värmdö och Elisabeth Fleetwood (alla m).

Som anförs i utskottets yttrande är det nu fråga om att möjliggöra en försöksverksamhet med rundradiosändning av program från kommunikationssatellit. Den utformning som regeringens lagförslag erhållit kan vi acceptera som ett provisorium för detta ändamål. Vi vill emellertid understryka att lagstiftningens enda syfte är att möjliggöra rundradiosändning till allmänheten vid sidan av den koncession som meddelats Sveriges Radio. Liksom hittills råder således full frihet för envar att sända till en mindre krets personer liksom för var och en att för eget bruk installera mottagarantenner. Det är endast sändningar till allmänheten enligt den definition av begreppet allmänhet som ges i radiolagen som berörs av lagförslaget.

Vi utgår från att regeringen vid sin prövning av dispensärenden i ämnet i princip kommer att bifalla ansökningarna om inte synnerliga skäl talar emot detta.

*Tillägg i förhållande till propositionen.

Bilaga 1

Kulturutskottets yttrande

1983/84:1 y

om försök med kabelsändning av satellitprogram (prop. 1983/84:91)

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 31 januari 1984 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84:91 om försök med kabelsändning av satellitprogram samt motionerna 1983/84:582 och 1983/84:938.

Leif Andersson, ordförande i massmediekommittén och Rolf Jaensson, teknisk sakkunnig i kommitténs sekretariat har inför utskottet lämnat upplysningar i ärendet.

Propositionen

Den i propositionen föreslagna lagen avser utsändning i kabelnät av program som riktar sig till allmänheten och som har mottagits från en s. k. kommunikationssatellit, dvs. en satellit i fast trafik.

Lagen är tidsbegränsad och skall gälla till utgången av år 1985.

I propositionen erinras om att signaler från kommunikationssatelliter inte är avsedda att tas emot direkt av allmänheten utan överförs till vissa särskilt angivna jordstationer från vilka signalerna kan spridas vidare till allmänheten. Rundradio enligt det internationella radioreglementet blir det fråga om först när signalerna avses kunna tas emot direkt av allmänheten. Den som handhar vidaresändningen till allmänheten är därför principiellt i samma situation som ett programföretag.

Lagförslaget är föranlett av en framställning från den lokala samrådsgrupp som leder försöket med kabelsänd radio och TV i Lund. Samrådsgruppen önskar att möjlighet skall skapas att ta emot och vidaresända TV-program från de europeiska kommunikationssatelliterna.

Skrivelsen har remissbehandlats. De tre remissinstanserna – televerket, massmediekommittén (U 1982:07) och Sveriges Radio AB – ställer sig positiva till samrådsgruppens förslag.

I propositionen erinras om att massmediekommittén har i uppgift bl. a. att överväga vad som bör gälla för vidarespridning till allmänheten av sändningar från kommunikationssatelliter. Föredragande statsrådet anser att det är angeläget att kommittén i sina överväganden kan utnyttja erfarenheterna från försöksverksamheten i Lund även med avseende på program som sänds via kommunikationssatelliter. Härigenom skulle såväl kommittén som regering och riksdag få ett bättre beslutsunderlag.

Som skäl för att det krävs en särskild lagstiftning för denna sändningsverksamhet anför föredragande statsrådet att det inte har någon betydelse att programinnehållet enligt den ursprungliga sändarens avsikt eller önskemål skall nå ut till så många personer som möjligt, dvs. är avsett för allmänheten i denna mening. Avgörande är i stället att den sändning i teknisk bemärkelse som sker från markstationen till satelliten eller från satelliten till en annan markstation enbart utgör en s. k. programtransport som inte är avsedd för direkt mottagning av allmänheten. En sådan sändning utgör därför inte ett sådant "radioprogram i rundradiosändning" som får sändas vidare enligt 5 § tredje stycket radiolagen. Häri föreskrivs att radioprogram i rundradiosändning som har upptagits trådlöst på centralantennanläggning får utan särskilt tillstånd sändas vidare till mottagare inom fastighet som är ansluten till anläggningen.

Det finns enligt propositionen ytterligare en väg att genomföra den åsyftade regleringen, nämligen genom en ändring i radiolagen varigenom det föreskrevs bl. a. att bestämmelser i 6 och 7 §§ – som innehåller reglerna om bl. a. opartiskhet och saklighet samt om radionämnden – inte skulle tillämpas för denna verksamhet. Med hänvisning till massmediekommitténs uppdrag förordas att regleringen sker i en särskild, tidsbegränsad lag.

Frågan om ansvar för kabeloperatör som återutsänder ett utländskt TV-program får enligt propositionen bedömas enligt de allmänna straff- och skadeståndsrättsliga reglerna. Radioansvarighetslagen gäller alltså inte för dessa sändningar. De omfattas heller inte av radionämndens granskning.

Upphovsrättsliga frågor berörs inte av förslaget. I propositionen framhålls att den som får tillstånd att bedriva särskild trådsändning svarar själv i förekommande fall för att han har löst rättighetsfrågorna.

Enligt propositionen bör regeringen kunna bevilja även andra intressenter än de som företräder försöket i Lund tillstånd till distribution i kabelnät av program från kommunikationssatelliter i de fall då det är fråga om sådan verksamhet som kan förväntas kunna tjäna som underlag för massmediekommitténs arbete eller när regering och riksdag skall fatta beslut med anledning av kommitténs förslag.

Motionerna

I motion 1983/84:582 (c) föreslås en ändring av 5 § radiolagen som innebär att vidarebefordran av sändning som mottagits från satellit i fast trafik skulle bli tillåten.

I motiveringen till förslaget anför motionärerna att lagstiftningen inte är anpassad till den nya tekniska situationen. De ifrågasätter bedömningen i propositionen att det skulle krävas avancerad och dyrbar utrustning för att ta emot signaler från kommunikationssatelliter. Det kan komma att finnas ett betydande intresse hos många fastighetsägare, hyresgäster och bostadsföreningar att komplettera redan befintliga centralantennanläggningar med en

parabolantenn och omvandlare, sägs det. Antalet dispensansökningar hos regeringen kan därför bli mycket stort.

Motionärerna anför vidare bl. a. följande.

Den svenska grundlagens principer om yttrande- och informationsfrihet torde närmast ge stöd för en strävan att så enkelt som möjligt ge så stor publik som möjligt förutsättningar att ta del av ett internationellt TV-utbud. Det förhållandet att detta sker genom utnyttjande av satellitförbindelser som ursprungligen avsetts för andra ändamål får enligt vår mening inte lägga hinder i vägen för största möjliga informationsfrihet. Det faktum att Eutelsat Council (sammanslutning av teleförvaltningarna i Europa som äger ECS-satelliterna) nyligen har beslutat att det ej skall krävas kryptering av de sändningar som förmedlas via satelliterna styrker ytterligare vår bedömning att internationell praxis har utvecklats på sådant sätt att dessa sändningar är att betrakta som riktade till en bred allmänhet. Vi vill för vår del redan nu ge den rättsliga regleringen av dessa frågor en sådan utformning att mottagning och vidarebefordran, i exempelvis centralantennanläggningar, klart och entydigt blir tillåten.

I motion 1983/84:938 (fp) uttalas att det är absurt att ett land som värdesätter informations- och yttrandefrihet förbjuder vidarespridning av radio- och TV-program som har tagits emot via kommunikationssatelliter. Motionärerna önskar att massmediekommittén i tilläggsdirektiv skall få i uppdrag att utarbeta ett förslag som bygger på principen om helt fri vidarespridning av program från kommunikationssatelliter.

De villkor som anges i propositionen för att tillstånd att distribuera program från kommunikationssatelliter i kabelnät skall kunna ges är alltför snäva. Motionärerna menar att propositionen i detta hänseende är ett uttryck för socialdemokratisk förmyndarmentalitet på radio- och TV-området. Riksdagen bör i stället uttala att regeringen bör bevilja tillstånd till vidarespridning i alla de fall där inte synnerligen starka skäl – t. ex. att andra sändningar påtagligt störs – talar däremot, säger de.

Vissa uppgifter om lokala TV-sändningar m. m.

Lokala kabel-TV-sändningar har förekommit sedan början av 1960-talet. Beträffande tidigare och nu aktuella sändningar kan här redovisas följande.

Det kommersiella bolaget Informations TV AB startade 1961 kabel-TV-verksamhet i kvarteret Kronprinsen i Malmö. Verksamheten bedrivs enligt en övergångsbestämmelse till radiolagen (1966:755) enligt vilken verksamhet för trådsändning som påbörjats före den 1 november 1966 och som drivs vid lagens ikraftträdande (den 1 juli 1967) får drivas även därefter i samma omfattning som den hade den 31 oktober 1966. Bolaget sänder egenproducerade program en gång i veckan samt från den sovjetiska satelliten Horizont mottagna program över centralantennanläggningen till ca 1 000 hushåll. Verksamheten finansieras huvudsakligen genom reklaminslag.

TRU-kommittén (TRU II) bedrev tillsammans med Sveriges Radio och

Kiruna kommun i två omgångar under 1974 och 1975 försök med kabel-TV i Kiruna. Försöket omfattade ca 17 000 hushåll samt ett antal institutioner och skolor och finansierades med medel från kommunen, Sveriges Radio och kommittén.

Inom ramen för närradiokommitténs arbete startades två försök med när-TV, nämligen i Annedal i Göteborg och Grantorp i Huddinge. Verksamheten i Annedal lades ner efter ca sex månader. I Grantorp pågår fortfarande försöket. Verksamheten är helt beroende av att kommunen ger bidrag och att Kaggeholms folkhögskola medverkar.

Programsändningar över kabel har även förekommit i vissa andra bostadsområden, bl. a. i Skönstaholm och Mörbylund.

I Lund försiggår som framgår av propositionen ett försök med kabelsänd radio och TV. Förutom sändningar från Sveriges television (SVT) vidaresänds Danmarks Radios sändningar samt radio- och TV-program från de båda tyska staterna. Vissa lokalt producerade program avses att sändas inom ramen för SVT:s sändningstillstånd.

I Göteborg har SVT i december 1983 medgett att de allmännyttiga bostadsföretagen i Göteborg, AB Göteborgshem, Göteborgs Stads Bostads AB samt Familjebostäder i Göteborg AB, får inleda en tidsbegränsad försöksverksamhet med kabel-TV inom ramen för SVT:s sändningstillstånd. Avsikten är att vidaresända svenska, danska och norska program samt lokalinformation.

I februari 1984 har SVT beslutat att försöksverksamhet med lokala sändningar får starta inom ramen för SVT:s sändningsrätt i Sundsvall och i Upplands Väsby.

Enligt vad utskottet inhämtat har hittills fyra ansökningar om vidaresändning i kabel av program från kommunikationssatellit inkommit till utbildningsdepartementet.

Utskottet

Regeringens förslag kritiseras i de båda motioner som väckts med anledning av proposition 1983/84:91. I motion 1983/84:582 (c) föreslås att 5 § radiolagen ändras så att vidarebefordran av sändning från satellit i fast trafik blir tillåten utan någon särskild prövning. Enligt ett förslag i motion 1983/84:938 (fp) bör regeringen bevilja tillstånd till distribution i kabelnät om inte synnerligen starka skäl talar däremot.

Utskottet har i det föregående ingående redogjort för förslagen i propositionen. Ett viktigt motiv för försöksverksamheten med kabeldistribution av TV-program från kommunikationssatelliter – i vilka reklaminslag förekommer – är att ge massmediekommittén ett mera realistiskt underlag för kommande bedömningar. Vissa frågor om upphovsrätt och yttrandefrihet ingår i kommitténs uppdrag. Även i dessa hänseenden kan försöksverksamheten komma att ge väsentliga erfarenheter. För statsmak-

ternas kommande ställningstagande såväl i massmediefrågor som till frågor rörande yttrandefrihet kan försöksverksamheten bli av stort värde.

Utskottet tillstyrker därför att lagstiftning kommer till stånd som ger möjlighet till försöksverksamhet med kabeldistribution av TV-program från kommunikationssatellit.

Med hänsyn till att massmediekommittén avser att lägga fram sitt förslag hösten 1984 och att ett regeringsförslag på grundval härav har aviserats redan till nästa år är det enligt utskottets mening befogat att regleringen sker i en särskild lag som görs tidsbegränsad.

Med anledning av önskemålen i motionerna vill utskottet erinra om att mottagning av signaler från kommunikationssatelliter regleras genom det internationella radioreglementet. Beträffande vidarespridning av program från satelliter är viss tillståndsprövning nödvändig bl. a. av tekniska skäl. På grund härav kan vidarespridning av program enligt utskottets mening inte släppas helt fri. Det är dock önskvärt att försöksverksamheten får en sådan bredd att ett relevant beslutsunderlag kan utarbetas.

I motion 938 yrkas att massmediekommittén skulle få i uppdrag att utarbeta ett förslag som bygger på principen om helt fri vidarespridning av program från kommunikationssatelliter. Vad utskottet anfört i det föregående visar att det finns skäl som talar mot införandet av en sådan helt fri sändnings- eller spridningsrätt. Det pågående utredningsarbetet – vars resultat är avsett att bygga bl. a. på försök med mottagning av satellitsändningar – bör inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Stockholm den 21 februari 1984

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Tyra Johansson (s), Karl Boo (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Gunnel Liljegren (m), Eva Hjelmström (vpk), Anders Nilsson (s), Lars Hjertén (m) och Kerstin Anér (fp).

Avvikande mening

Ingrid Sundberg (m), Karl Boo (c), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Gunnel Liljegren (m), Lars Hjertén (m) och Kerstin Anér (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Med anledning" och slutar "därför motionsyrkandet" bort har följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas inställning till frågan om rätt till

vidarespridning av program från satelliter, nämligen att så många som möjligt i vårt land bör ges tillfälle att ta del av det internationella TV-utbudet. Viss tillståndsprövning kan dock komma att bli nödvändig av tekniska skäl.

Utgångspunkten vid prövningar av tillstånd till vidarespridning bör enligt utskottets mening vara en frihetlig linje – sådana tillstånd bör alltså ges i alla de fall där inte synnerligen starka skäl talar däremot.

I motion 938 yrkas att massmediekommittén skall få i uppdrag att utarbeta ett förslag som bygger på principen om fri vidarespridning av program från kommunikationssatelliter. Vad utskottet anfört i det föregående talar för att massmediekommitténs arbete ges en sådan inriktning som motionärerna förespråkar.

Sammanfattningsvis föreslår kulturutskottet att konstitutionsutskottet gör ett uttalande i enlighet med vad kulturutskottet har anfört med anledning av motionerna 582 och 938.

Bilaga 2

Utfrågning inför konstitutionsutskottet av massmediekommitténs ordförande Leif Andersson, biträdd av Rolf Jaensson, tekniskt sakkunnig i kommittésekretariatet, den 14 februari 1984 angående kabel-TV

Olle Svensson: Jag hälsar massmediekommitténs ordförande Leif Andersson och Rolf Jensen, som är tekniskt sakkunnig i kommittén, välkomna. Jag lämnar ordet till Leif Andersson för en information.

Leif Andersson: Utgångspunkten för detta ärende är att vidaresändning av radio- och TV-program som kommer från s. k. kommunikationssatelliter, eller satelliter i fast trafik, inte anses tillåtet. Vi har underskrivit en del internationella reglementen om att televerket för svensk del skall se till att någon obehörig mottagning av sådan verksamhet inte förekommer. Detta är bakgrunden till att man tagit upp frågan. Det ingår i massmediekommitténs uppdrag att se över alla dessa frågor och framlägga förslag om hur vi skall förhålla oss till kommunikationssatelliter, direktsändande satelliter och kabelsystem. Även en hel del andra frågor ingår. Enligt direktiven skall massmediekommittén lägga fram förslag i sådan tid att en proposition kan läggas på riksdagens bord våren 1985. Enligt vårt tidsschema skall det läggas fram ett betänkande efter sommaren, förhoppningsvis i augusti. Två av ledamöterna i kommittén är även ledamöter i konstitutionsutskottet, och de känner dessa problem väl. Våra ställningstaganden när det gäller dessa frågor är inte i detalj klara än, men jag vågar ändå säga att det i kommittén finns en allmän uppfattning över alla gränser om att man skall ha en generös syn på mottagning och vidaresändning av program från kommunikationssatelliter.

Bakgrunden till att ärendet nu har aktualiserats är att den s. k. lokala samrådsgruppen för kabelförsök i Lund kom med en framställning. Samrådsgruppen begärde en särskild lag enligt vilken det kunde ges tillstånd för Lunda-försöket så att man kan ta ner program från ECS-satelliten. Bl. a. på förslag från massmediekommittén föreslog regeringen i propositionen att detta inte borde begränsas till Lund, och det borde inte heller begränsas till ECS-satelliten, utan det skulle vara mera öppet. Syftet var att man ville få ett vidare underlag för riksdagens ställningstagande – och däremellan för regeringens och massmediekommitténs ställningstaganden – i dessa frågor. Av denna anledning borde några försök pågå där man tar ner och vidaresänder program för kommunikationssatelliter.

Jag skall nämna några viktiga aspekter när det gäller dessa frågor. Kommunikationssatelliter var ursprungligen inte avsedda för att transportera program till allmänheten, utan de var avsedda just för fast trafik, dvs. man skulle överföra radio- och TV-program från ett radioföretag till ett annat eller från ett företag till flera andra. Så används kommunikationssatelliterna i dag. De program vi ser i Rapport och Aktuellt som kommer från utlandet

kommer ofta via den europeiska radio- och TV-unionen och distribueras den vägen. Men de är alltså inte avsedda för allmänheten, utan de är avsedda att redigeras av resp. programföretag innan de sänds ut. Sedan får företagen betala i förhållande till vad de använder.

Kommunikationssatelliterna används också för annan trafik – t. ex. datatrafik och telefonsamtal. ECS-satelliten kommer t. ex. att användas för telefonsamtal mellan Sverige och kontinenten i båda riktningarna. För den händige är det tekniskt sett inga större svårigheter att med en vanlig parabolantenn och litet annan elektronik i systemet ta emot även sådana program som inte är avsedda för allmänheten.

Det finns ett tekniskt problem i detta sammanhang, nämligen att mottagningen av TV- och radioprogram från kommunikationssatelliter kan bli störd av s. k. radiolänkar som man bygger inom landet. Det kan vara data, telefoni och radio- och TV-program som man sänder i luften från en ort till en annan. Det är ofta ett enklare och billigare sätt att transportera program än att göra det t. ex. via kabel. Om strålen från satelliten och själva radiolänken ligger olyckligt i förhållande till varandra blir det störningar och man får dålig eller, i värsta fall, ingen bild alls från kommunikationssatelliten. Man måste alltså se till att mottagarna och radiolänkarna förhåller sig på ett visst sätt till varandra så att sådana störningar inte uppkommer. I framtiden kan detta bli ett problem, eftersom televerket räknar med att det finns ett stort behov av att bygga ut radiolänkförbindelserna med tanke på att det blir så tät trafik i nätet. Då kan sådana störningsfenomen uppstå för flera mottagare, dvs. man kan från början ha haft en bra bild som sedan blir sämre. Ett alternativ till detta är att säga tvärtom, att den som har kommit först får vara kvar. Då får televerket bygga sina radiolänkar på ett annat sätt eller helt enkelt avstå från det. Det kan betyda att man får ha kvar en viss trängsel i trafiken som skulle ha kunnat undvikas genom fler radiolänkar eller genom att man bygger radiolänkarna på ett annat sätt, dvs. gör en kringgående rörelse, vilket blir dyrare.

Vissa av programmen i satelliterna är krypterade. När det gäller ECS-satelliten finns det f. n. inget krav på att programmen skall vara krypterade. För 1984 får detta vara öppet, men hur det skall bli i framtiden har man inte tagit ställning till. Det finns f. n. två TV-program på ECS-satelliten, vilken jag tror är mest aktuell, nämligen ett franskspråkigt program – sammanställt av program från tre franska, ett belgiskt franskspråkigt och ett schweiziskt företag – och ett engelskt program, vilket tidigare gick på OTS-satelliten, som riksdagen har behandlat. Men det är nu överflyttat till ECS-satelliten – Satellite Television, som nu har ändrat namn och kallas Sky Channel.

Sky Channel är krypterad trots att detta inte är föreskrivet. Man har gjort det med hänsyn till såväl upphovsmännen som annonsörerna – båda har samma anledning, från olika utgångspunkter, att veta hur många människor som nås av programmet. Eftersom programmen är krypterade måste man ha

en relativt dyr mottagarutrustning, dvs. även utrustning för att dekryptera programmen.

Det kostar alltid pengar att ta ner dessa program. Man måste göra upp med sändarföretaget innan man börjar distribuera programmen. Flertalet av programmen kommer att kosta några tior i månaden. Sky Channel lär vara i princip fri, men de amerikanska programmen som kan tas emot i Europa betingar ett pris av 35 kr. per hushåll och månad. Sedan tillkommer alltid upphovsrättsersättningar. Detta bevakar Stim mycket noggrant. Stim kommer att bevaka detta i Sverige också.

Jag har exempel på ett rättsfall i Amsterdam som var aktuellt för några veckor sedan, och jag vet inte om det har skett något sedan dess. En domstol i Amsterdam tvingade efter ingripande av Stims motsvarighet där ett kabelföretag att avbryta sina vidaresändningar av det franska programmet, som också går via ECS, därför att upphovsrättsfrågorna inte var avklarade.

De två huvudpunkter som bör belysas av massmediekommittén är dels problemet med att det finns annan trafik via kommunikationssatelliterna än sådan som är avsedd för allmänheten via kabelsystemet – det finns alltså både och nu – dels störningsriskerna som uppstår från radiolänkarna.

Anders Björck: Det råder delade meningar om huruvida det är tillåtet eller inte att ta emot de här sändningarna från kommunikationssatelliterna. En del hävdar att man måste ha tillstånd, medan vissa jurister menar att man inte behöver det. Det framgår av såväl motioner som propositioner att det finns olika uppfattningar om detta. Hur ser man på den saken i andra länder? Hur bedömer man där vad som är tillåtet? Finns det någon enhetlig internationell uppfattning på detta område?

Leif Andersson: Det är riktigt som Anders Björck säger att det finns olika tolkningar bland juristerna om man bara ser på radiolagen. Men om man även ser på de internationella konventioner som vi har anslutit oss till har både den nuvarande och den föregående regeringen gjort tolkningen att det icke är tillåtet att vidaresända i kabelsystem. Det finns f. ö. också samma tveksamhet när det gäller direktsändande satelliter. De jurister vi har till förfogande säger att det är fråga om rundradiosändningar, och då får man vidaresända utan vidare. Men det finns andra jurister ute i landet som har en annan åsikt. Dessa jurister har fått många telefonsamtal, och de har då sagt att detta inte är tillåtet. Det är emellertid ett akademiskt problem, eftersom det inte finns några direktsändande satelliter förrän om några år.

I andra länder – åtminstone i Europa – är det, såvitt jag vet, icke någonstans tillåtet att vidaresända utan att man har tillstånd. Det är också så att andra länder förbjuder enskild mottagning, dvs. att det är förbjudet att sätta upp en parabolantenn på sin balkong eller i sin trädgård. Detta är tillåtet i Sverige men icke i andra länder. På den punkten har vi en mer generös lagstiftning. Jag hoppas att detta är riktigt tolkat, Rolf Jaensson.

Rolf Jaensson: Som en komplettering kan jag nämna att det internationella radioreglementet har tillkommit som ett avtal mellan världens länder just för

att man skall komma överens om det bästa sättet att utnyttja den begränsade resurs som frekvensspektrumet utgör och för att det inte skall uppstå störningar mellan ländernas radiotrafik. Man har gjort grova indelningar med olika tjänster. Man har definierat olika tjänster, t. ex. rundradiosändningar, fast satellittrafik och fast marktrafik. Sedan har man gjort en frekvensfördelning, och man har i avtalen bestämt vilka frekvenser som olika tjänster får använda. Då är det ju från teknisk-organisatorisk synpunkt naturligtvis bäst att varje tjänst får ett eget frekvensband. Men å andra sidan har länderna olika åsikter om hur mycket man vill använda för olika saker. Detta resulterar i någon form av kompromiss. I det här fallet har man sagt att vissa tjänster får dela på ett och samma frekvensband. För att man skall kunna hålla reda på att tjänsterna inte stör varandra har man fått införa den här typen av administrativa regler för radionätet, som gör att man måste hålla reda på var mottagning sker av kommunikationssatelliter, var länkar finns osv. De flesta andra länder har då bestämt att man måste ha tillstånd för att få etablera en sådan mottagningsstation, dvs. oberoende av om man tittar på programmen själv eller om man skickar dem vidare i någon form av kabelnät. Ett av problemen är att om man skall använda det här frekvensbandet optimalt, måste man veta precis var varje mottagningsstation och varje länk finns. Vi är nästan ensamma i Europa och kanske i världen om att tillåta mottagare i alla frekvensband.

Anders Björck: Det är intressant att se hur det här slår praktiskt – det är därför vi har bett er att komma hit i dag.

Låt mig tag ett exempel: Tillsammans med tre fyra grannar sätter jag upp en parabolantenn, och vi bekostar detta själva. Det är inte någon kommersiell verksamhet förknippad med det. Vi sätter upp antennen, och sedan gräver vi ner kablar på våra tomter till resp. hushåll. Vi tar därigenom emot sändningar från ECS-satelliten. Har då dessa fyra fem hushåll, som har lagt ner några tusenlappar vardera på den här satellitmottagningsanordningen, enligt Leif Anderssons och Rolf Jaenssons uppfattning gjort sig skyldiga till ett lagbrott eller inte? Är detta någonting som regleras av den här lagen? Det här är rent praktiska frågor – om vi gör något olagligt eller inte – som vi måste ha klarlagda.

Leif Andersson: Svaret på detta är inte så enkelt.

Det finns en grå zon i den nuvarande radiolagstiftningen när det gäller var gränsen går mellan sändning till allmänheten, enskild mottagning och s. k. sluten krets. Det är tillåtet att sända TV- och radioprogram i en sluten krets, om man kan definiera det som en sådan. Huruvida tre fyra villafastigheter som ligger nära varandra och kopplas ihop med en kabel skulle betraktas som en sluten krets eller inte tror jag inte att man riktigt vågar svara på. Eftersom storleken ofta är kriterium på om det är en sluten krets eller inte, skulle det kunna vara fråga om en sluten krets om det inte är fler fastigheter än så. Det kan knappast sägas vara vidaresändning till allmänheten. Var och en får sätta upp en parabolantenn. Om man då gör det praktiskt och delar på en borde det vara tillåtet.

Någonstans går det en gräns. När det blir alltför många anslutna är det ett kabelsystem och vidaresändning till allmänheten. Då är det enligt den här definitionen icke tillåtet. Anders Björcks exempel visar vilka tolkningssvårigheter som finns i den nuvarande radiolagen. Vi hoppas att vi med vårt förslag skall kunna ändra på detta.

Anders Björck: Jag utgår från att detta måste klargöras så att det inte blir en lång rad rättsfall och problem om var gränsen går om vi fattar beslut om den här lagen. Massmediekommitténs ordförande nämnde att man från annonsörernas, upphovsmännens och satellitoperatörernas sida var angelägen om att man skulle ha en viss kontroll över det här, dvs. kryptering och slutenhet etc. för att man inte skulle gå miste om de inkomster som är förknippade med operationer av sådana här satelliter.

Vilket är för Leif Andersson det viktigaste, att slå vakt om satellitägarnas möjligheter att göra profit eller att folk får möjlighet att ta emot program som ändå sänds ut över hela Europa i dag?

Leif Andersson: Den principiella frågan – dvs. inte vad som skall tolkas in i den nuvarande lagstiftningen, eftersom man då får utgå från hur den är skriven – för framtiden är, utgår jag ifrån, att vi måste ha en ganska öppen inställning till detta, alldeles oavsett om det är profiten som har styrt programmet i satelliten eller inte. Det kan inte vara avgörande för huruvida programmen skall få mottas och spridas i Sverige. På den punkten är jag liberal.

Man kan sätta upp gränser av andra skäl – vilket yttrandefrihetsutredningen var inne på – t. ex. om man skulle få det som engelsmännen kallar för en Adult Channel, dvs. en kanal som specialiserar sig på våld och pornografi. Då kan man tänka sig att införa vissa restriktioner. Men grundprincipen är att programmen måste få spridas vidare.

Olle Svensson: I anslutning till Anders Björcks fråga skulle jag vilja säga att det är väl så att massmediekommittén har kommit fram till slutsatsen att kabeldistribution till allmänheten av sändningar från kommunikationssatellit förutsätter regeringens tillstånd, att man alltså är ganska enig om behovet av en lagstiftning.

Leif Andersson: Det är riktigt – det var enighet om detta. Det finns ett särskilt yttrande där det sägs att den tolkning som görs av kommittén kan innebära en insnävning av yttrandefriheten, även om inte detta är syftet. Det står följande i detta yttrande: Jag är trots detta beredd att tillstyrka yttrandet eftersom avsikten är att snarast få till stånd försök med vidaresändning av TV-program från point-to-point-satellit i Lund och förhoppningsvis också på andra håll och är därför beredd att acceptera förslaget i yttrandet. – I detta yttrande instämde också ledamoten Anders Björck. Det är inget som talar emot vad kommittén har varit enig om, utan det är ett slags markering.

Karin Ahrland: Jag skulle vilja knyta an till bestämmelserna utomlands. Vi fick veta att Sverige är det enda land där parabolantenner icke är förbjudna utan man kan ta emot sändningar om man betalar antennen. Detta är icke

tillåtet i övriga Europa. Är grunden för förbudet enbart den att man skall betala för att den som sänder gör det, eller vad är grunden? Är det olika grunder i olika länder?

Rolf Jaensson: Om man ser till bakgrunden finner man att t.ex. det europeiska kommunikationssatellitfrekvensbandet, som sänder i det s.k. 11 GHz-bandet, tidigare uteslutande var tillåtet för radiolänkar. På den senaste konferensen 1979, då man internationellt fastställde reglerna, sade man i förhandlingar mellan de olika länderna att det skulle kunna få plats ett tiotal mottagningsstationer utan att frekvensbandet därmed ödelades för radiolänkbruk. Det finns alltså önskemål om att få reda på var någonstans det finns en mottagningsanläggning, så att man dels kan skydda den mottagningsstationen från störningar från radiolänkar, dels har möjlighet att använda radiolänkar. Man kan väl säga att det krävs ett tillstånd i alla länder för mottagning. Däremot kan det mycket väl vara så att det ges tillstånd generellt, så att det de facto inte är förbjudet men att man måste ha ett tillståndsförfarande. Grunden är alltså den här störningsproblematiken. För att ge ett exempel kan jag nämna att länkarna kan störa mottagning på 10 mils håll. Lund kan mycket väl störas av länkar i Danmark. Vill man då skydda Lund-mottagningen måste man använda den procedur som det internationella radioreglementet föreskriver, nämligen att avtala med Danmark om att på den och den platsen finns en mottagarstation för satellit, så att de inte riktar en länk mot den platsen.

Sven-Eric Nordin: Jag vill först gärna understryka den enighet som var ledmotivet för massmediekommitténs ställningstagande i den här frågan. Om denna försöksverksamhet över huvud taget skall kunna ge underlag för vårt arbete bör den få komma i gång snabbt. Den går ju i gång med begränsning, eftersom man måste passera Sveriges televisions styrelse för att klara programansvarighetsfrågan.

Sedan över till den fråga jag vill ställa. Min fråga är inte av juridisk karaktär utan snarast av teknisk art. Vi skall väl hålla isär två saker, nämligen de direktsändande satelliterna, som kommer så småningom, och kommunikationssatelliterna. Sändningar sker ju med olika signalstyrka. Är det inte så att kostnaden för att sätta upp en mottagningsanordning för en direktsändande satellit är mycket låg – inte mer än ca 5 000 kr.? Men är det inte också så att kostnaden för att kunna ta emot sändningar från en kommunikationssatellit är betydligt högre? Hur mycket högre? Det är ju lätt gjort att 4–5 villaägare slår sig samman om en antenn när det gäller direktsändande satelliter, men det är inte lika lätt gjort beträffande en kommunikationssatellit, eller hur?

Rolf Jaensson: Om vi talar om en kommunikationssatellit av typen ECS är kostnaden för att få fullgod kvalitet, således även när det regnar eller snöar, i storleksordningen 400 000 kr. Det är klart att man under bra väder och fina mottagningsförhållanden kan klara sig med något billigare utrustning och att man i det fall som här förut skisserades kan få viss typ av mottagning som är

mottagning som är tillämplig ibland till ett lägre pris. Men vill man ha någorlunda regelbunden kvalitet ligger kostnaden i storleksordningen 400 000 kr., medan när det gäller direktsändande satelliter – precis som Sven-Eric Nordin säger – det mycket väl kan räcka med 5 000 kr.

Leif Andersson: Det beror litet grand på vad det är för slags satellit. Mottagningarna från den ryska horisontsatelliten är mycket billigare. Den är tekniskt sett en kommunikationssatellit, men den har en betydligt högre sändningsstyrka, så där kan man klara sig med 13 000–14 000 kr. för en antenn. 400 000 kr. är faktiskt det pris som finska Teleste offererar mottagare för. De har kommit fram till vad som behövs för våra förhållanden. De har testat mottagarna i områden med mycket snö och regn.

Kurt Ove Johansson: Jag skulle vilja återknyta till den fråga som Anders Björck ställde beträffande de fyra fem villaägarna som vidtog vissa åtgärder för att kunna ta emot program. Leif Andersson svarade att det var osäkert hur man skulle tolka lagen i det avseendet. Om de fyra fem villaägarna går samman och bildar en villaförening borde de ju rimligen kunna kalla sig för en sluten krets. Skulle då laglighet föreligga?

Leif Andersson: Det räcker nog inte att man gör det, men det kan hjälpa på vägen. Att det är så osäkert beror på att det finns bara ett enda rättsfall i Sverige när det gäller tolkningen av den slutna kretsen. Det var det s. k. Skönstaholmsmålet som var uppe i högsta domstolen 1975. Det gällde en villaförening i Hökarängen, en relativt liten förening, som ägt bestånd under mycket lång tid. Den hade seriös verksamhet, regelbunden information till sina medlemmar, och så gick man över till att sända en del av informationen via intern-TV i stället för på papper. Med alla dessa kriterier ansåg högsta domstolen att just i detta fall skulle man betrakta denna villaförening som en sluten krets. Men det räcker inte i och för sig bara att bilda en villaförening, men det är möjligt att det blir något säkrare om man gör det.

Yngve Nyquist: Vågar man måla upp någon bild av vad som kan komma att hända vid ett maximalt utnyttjande? Hur kan det utveckla sig nationellt och internationellt, om inga regleringar skulle finnas?

Marie-Ann Johansson: Jag vill ställa i princip samma fråga. Vad händer rent störningsmässigt, om ett låt oss säga tusental parabolantenner poppar upp här och där i villaträdgårdarna?

Elisabeth Fleetwood: Vi har fått höra att lagen är svårtolkad, och det tycks den vara. Om lagen är så svårtolkad att man inte kan avgöra vad en sluten krets är, hur många som hör dit, om det är en villaförening, om det är några som just för detta ändamål sluter sig samman och sammarbetar – har man då inte anledning att titta på lagstiftningen som sådan? Om lagstiftningen är formad på ett sådant sätt att det är opraktiskt för alla att använda den, måste man gå till källan. Och såvitt jag förstår bör källan vara just lagen.

Leif Andersson: När man antog 1966 års lag gjorde man vissa definitioner av vad som skulle kunna vara en sluten krets. Man exemplifierade med sjukhus, varuhus och möjligen något mer. Även bostadsområden skulle

under vissa omständigheter kunna vara en sluten krets, men det gav man inga exempel på, utan det fick utveckla sig. Det har varit en mycket restriktiv tolkning. Det finns ett fall i Linköping där studenterna sänder radioprogram. De kallar sig Radio Ryd. De har också reklam. De sänder bara till studentbostäder. Är detta en sluten krets? Jag har fått den frågan när jag varit där nere. Jag har inget mandat att tolka lagen, men för egen del skulle jag tro att detta vid en rättslig prövning skulle kunna betraktas som en sluten krets. Om det är en sluten krets, då gäller inte radiolagens bestämmelser. Då får de sända reklam och sådant. Om de däremot skulle vilja utvidga, vilket de varit intresserade av, till att också täcka närbelägna vanliga bostadsområden tror jag inte att det skulle betraktas som en sluten krets. Hela den här frågan har för några år sedan utretts av en enmansutredare, Jan Pennlöv, som lade fram ett förslag om en ny radiolag. Den utredningen föranledde inga beslut. Den har nu gått över till oss i massmediekommittén, så ett av våra uppdrag är att lägga fram förslag om en ny radiolag. Allt detta som vi nu har talat om kommer alltså att behandlas i massmediekommitténs betänkande.

Får jag sedan säga något om det läge som skulle uppstå om man skulle ha total frihet utan några regleringar. Jag tror att risken skulle vara mycket stor för att man då skulle få dåliga bilder framöver på många håll, om televerket skall få fortsätta att bygga radiolänkar. Alternativet är att om det skulle bli så många som uppåt 1 000, så blir det väldigt svårt att använda radiolänkförbindelserna, som också kommer att vara en del av det framtida bredbandsnät som man nu talar om. Det är inte nödvändigt att det skall vara en sammanhängande kabel ut till alla hushåll i hela Sverige, utan det kan i vissa delar vara just radiolänkförbindelser. Man försvårar och fördyrar detta om man inte garanterar att parabolantennerna sätts upp på ett riktigt sätt i förhållande till både befintliga och planerade radiolänkar. Har man däremot fått klartecken från televerket att här finns inga radiolänkar och heller inga planer på sådana, och man därefter sätter upp en parabolantenn, då skall televerket inte efteråt kunna komma och säga att man har ändrat sig och vill ha en radiolänk just där. Har man fått tillstånd skall man vara garanterad att få en god bild.

Jag vill också peka på ett annat problem som kan uppstå. Om man har väldigt många parabolöar, som televerket kallar det, dvs. mindre fastighetsområden där man enat sig om en antenn, då har man gjort ganska stora investeringar för att ta emot programmen. Om det sedan skall byggas ett vanligt kabelnät, ett ortsnät som grenar ut sig i kommunen, till vilket fastigheterna kan ansluta sig, då kan de som redan har antenn mycket väl anse: Vi har redan gjort vår investering – vi är inte intresserade av att ansluta oss till det här nätet. – Man kan då undanrycka underlaget för kabelnätet, vilket gör att det i varje fall kan bli dyrare mottagning. I allmänhet kommer väl kabelnät i tätbebyggda områden att ge billigare TV-program än om man själv sätter upp en parabolantenn i ett relativt litet område.

Rolf Jaensson: När det gäller störningsproblematiken är det helt klart att

om det skulle vara tillåtet att bygga helt utan någon form av planering, kommer satellitmottagningen att undan för undan störas av fler och fler länkar som tillkommer. Det blir aldrig tvärtom, för länkarna skyddas av att man fastställt en högsta signalstyrka från satelliterna. Det kan då tänkas, att antingen kommer TV-kanalerna att successivt bli mer och mer störda, eller också kommer opinionstrycket att förhindra en länkutbyggnad. Det blir då svårare att föra fram företagens datatrafik och telefontrafik. Om man går på – och det är det andra läget – en helt planerad modell, så blir det naturligtvis så att den som är först på plan får först utnyttja frekvensspektrum. Vissa orter kommer då uteslutande att kunna ta emot TV-program från satelliterna och inte få en länk, medan andra orter får en länk men inte kommer att kunna ta emot TV-program i det frekvensbandet.

Olle Svensson: Jag ber att få tacka Leif Andersson och Rolf Jaensson och förklarar denna hearing avslutad.

Rättelse: S. 2, sista raden Står: (1981:509) om taltidningar. Rättat till: (1981:508) om radiotidningar.
S. 4, i hemställan 1 Står: motion 1983/84:583 Rättat till: motion 1983/84:582
S. 13, rad 3 Står: kommittén Rättat till: kommittésekretariatet
S. 16, raderna 6–7 Står: som får använda vad Rättat till: som olika tjänster får använda
S. 18, raderna 20–22 Står: att den och den rastern finns i mottagarstationssatelliten, – – – den. Rättat till: att på den och den platsen finns en mottagarstation för satellit, – – – den platsen.
S. 19, rad 8 Står: frekvensstyrka Rättat till: sändningsstyrka